

Universitat
de les Illes Balears

DOSSIER DE LECTURES

ASSAIG DE LES PRINCIPALS IDEES

**22122 - Mitjans i Recursos Tecnològics en el Procés
d'Ensenyament-Aprenentatge en l'Educació Primària**

Curs: 2021/2022

Laura Serra Cecilia

1. INTRODUCCIÓ

Aquest assaig consistirà en una anàlisi crític de les idees principals que han estat extretes de les diferents lectures proposades per les docents de l'assignatura i ampliat amb altres fonts. En aquestes lectures es tracten diferents temes referent a les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) i l'educació. Els temes que es tracten són les pedagogies escolars emergents, els aspectes culturals i socials de la competència digital docent, l'ètica i l'educació en l'era digital i els impactes (negatius) que té la producció i consumició de les tecnologies.

2. DESENVOLUPAMENT

- ❖ *Què puc fer des d'un punt de vista personal i professional per entendre, treballar i millorar tots els aspectes de relació d'ús de la tecnologia?*

Per treballar la meva relació amb la tecnologia tant de manera personal com professional, com parla Engen B. K., he de treballar les competències digitals. Per desenvolupar-les cal saber utilitzar les tecnologies digitals, és a dir, conèixer el tipus d'eines que hi ha, el seu funcionament i per què ens serveixen, però no ens podem oblidar de què això no és suficient. Cal tenir en compte que no basta amb saber manejar les TIC sinó que les hem de saber introduir-les dins les aules de tal forma que els alumnes puguin anar construint el seu aprenentatge i el que realitzin els hi serveixi d'una forma significativa pel seu desenvolupament personal. A més, cal mencionar que la tecnologia avança i que no ens hem de quedar enrere. Cada vegada hi ha a la nostra disposició més eines i hem d'avançar a la mateixa vegada que sorgeixen aquests recursos tan innovadors i deixar de banda l'ensenyança tradicional, perquè si volem que l'educació progressi no ens podem quedar estancats.

- ❖ *Quin impacte han tingut aquestes lectures en el meu aprenentatge? Des de quina dimensió i competències es treballen tots aquests conceptes a la competència digital docent? Quin impacte tenen en el desenvolupament de la meva competència digital docent?*

Després d'haver llegit les lectures, puc assegurar que encara que hi havia certa informació que ja coneixia, també he pogut aprendre bastant. És cert que ja sabia que la relació de les TIC i l'educació no és simple, ja que coexisteix amb mètodes d'ensenyança tradicionals, però que a poc a poc es va avançant i es van produint canvis. Per aquest motiu sorgeixen les pedagogies emergents amb diferents enfocaments que intenten integrar les tecnologies per tal innovar les maneres d'ensenyar i aprendre. Alhora, també sabia respecte a l'ètica de la tecnologia i la importància que tenen els docents en fer veure que hem de fer un ús responsable d'aquestes eines i de les conseqüències que tenen. Cal mencionar que també havia sentit parlar de la competència digital docent i els diferents enfocaments que sorgeixen dins l'educació a causa de les TIC, però no tenia gaire informació de les dimensions per el qual he investigat. Segons les dimensions de la inclusió de les TIC de les quals parla Sergio Ureña en el seu article, la que més està lligada a la competència digital docent és en la tercera que comenta. Aquesta parla de què s'haurien d'introduir les tecnologies "com objectes d'anàlisi crítica i de coneixement" per poder dur a terme dins l'educació l'ús de les TIC d'una manera sustentable i justa. Per finalitzar, un altre punt que he après, és que encara que les tecnologies digitals tinguin la seva part positiva, també tenen un gran impacte dins el medi ambient que afecta de manera negativa, com es parla en la lectura de Tucho Fernández, F; Vicente-Mariño, M. i García de Madariaga.

❖ ***En quina mesura els continguts treballats poden millorar a la pràctica docent dins una aula d'Educació Primària?***

Els continguts que es treballen dins les aules a un centre d'educació primària poden canviar bastant segons la forma en la qual els docents ho duguin a terme. Per una banda, fins ara s'ha seguit un model d'educació que pràcticament no utilitzava cap tecnologia digital que a més, es centrava sols a aconseguir resultats independentment d'interessar-se en si hi havia un procés d'aprenentatge, però ara s'estan posant en pràctica idees pedagògiques que, encara que avui en dia no estiguin del tot estructurades, pretenen aprofitar tots els avantatges de les TIC i portar-ho fins als col·legis per dur a terme un canvi educatiu (Adell i Castañeda, 2012). Aquests canvis poden anar relacionats, per començar, amb el principi constructivista (els alumnes creen els seus propis coneixements) amb què els estudiants poder fer activitats contextualitzades i els recursos tecnològics són un gran avantatge, ja que els límits que existien fa uns anys es pot dir que desapareixen quan s'introdueixen les TIC en el lloc d'ensenyança perquè existeix la possibilitat d'estar connectat en un cert temps i espai amb

altres (ja siguin famílies, companys, altres centres educatius...) que estan connectades en un altre moment (Williamson). Això permet que hi hagi un coneixement compartit i que tots puguin aprendre de tots. Per tant, tenint això en ment, i si es posen en pràctica les pedagogies emergents, la pràctica com a docent pot millorar.

❖ ***Fins a quin punt les tecnologies digitals són sinònim de qualitat educativa i milloren la qualitat de l'educació?***

Per començar, cal tenir clar el significat de “qualitat educativa”. La qualitat educativa és un concepte que implica millores constants en els elements que componen l'educació, és a dir, implica un progrés. Aquests elements abarquen desde els recursos que utilitzen els centres educatius fins als processos d'ensenyança que es duen a terme. A més, hem de saber que l'ensenyança i l'aprenentatge no consisteixen simplement en transmetre i adquirir coneixements sinó que també prepara les persones per viure en societat alhora que són independents (Biesta, 2009). Un altre aspecte del qual no ens podem oblidar és que per tenir una educació de qualitat ha d'haver una certa relació amb la realitat i la vida quotidiana. Es pot dir, que a dia d'avui, les tecnologies digitals formen part d'aquesta realitat i cada vegada estan més integrades en la nostra vida quotidiana, i per aquest motiu, s'haurien d'anar introduint dins les aules per tal d'estar cada vegada més pròxims al contexte en el qual vivim. La incorporació de les TIC dins les aules estaria lligat a aquesta qualitat educativa, però no pot anar tota sola perquè com diu Pedró (2015), els docents han d'aprendre i tenir la confiança per posar-ho en pràctica perquè no basta tenir-les dins les classes sense donar-els-hi un ús.

❖ ***Quina presència té l'ètica en els plans d'integració de les TIC i en els projectes educatius amb tecnologia que es duen a terme en els centres escolars? Com afecta el plagi acadèmic, facilitat per les tecnologies digitals, en el desenvolupament moral dels estudiants?***

Quan usam les TIC en l'educació hem de tenir en compte certes qüestions ètiques que no poden ser oblidades i és que l'ètica segons Rhodes, és el coneixement de com hem d'actuar en relació amb la resta. Una vegada comentat això, cal esmentar que hi ha diferents reptes en la integració de les tecnologies com poden ser la identitat digital, la seguretat virtual,

l'assetjament cibernètic, el consum crític, el plagi acadèmic, etc. Són temes que s'han de tractar dins les classes i no deixar de banda perquè poden ser clau per als alumnes.

Centrant-nos en un dels reptes mencionats podem veure que les tecnologies tenen molts avantatges, també tenen certs punts negatius i és que, moltes vegades els docents es troben amb plagi acadèmic, que tracta de fer passar per propi treballs, textos o idees que són pertanyents a una altra persona (Huerta). Aquest concepte afecta els estudiants des del punt de vista acadèmic però també moral i ètic, ja que les persones que fan ús dels recursos digitals han de ser conscients que han de tenir responsabilitat individual, com comenta Jonas (1995). És important ser conseqüents amb els nostres actes, i realitzar plagi acadèmic té conseqüències, ja que es tracta d'un mal ús de la tecnologia, com es comenta en la lectura d'Olcott Jr. D., Carrera Farran, X., Gallardo Echenique, E. E. i González Martínez, J., "pot arribar a afectar negativament a les persones de forma immediata o en el futur".

❖ Com haurien de ser les metodologies d'aprenentatge en xarxa per a que realment siguin inclusives, participatives i democràtiques?

Les TIC han fet que les metodologies hagin anat canviant amb el pas dels anys i es podria dir que cada vegada s'estan deixant de banda aquestes metodologies més tradicionals. Quant a la inclusió, segons la UNESCO tracta "d'identificar i respondre a la diversitat de les necessitats de tots els estudiants a través de la participació en l'aprenentatge, les cultures i les comunitats, reduint l'exclusió en l'educació".

La introducció de recursos tecnològics dins les classes d'educació primària hauria d'afavorir la inclusió a la vegada que la participació, i perquè sigui així, aquestes metodologies en xarxa haurien de complir amb certs punts. La UNIR ens parla d'alguns d'aquests. Per començar, les tecnologies digitals haurien de facilitar les adaptacions procurant fer aprenentatges individualitzats i que s'adaptin de manera personal a cada un dels alumnes. A més, aquesta adaptació ha de ser àmplia, ja que pot ser necessària per tema d'idiomes, per alumnes amb algun tipus de deficiència, per necessitats educatives diferents entre estudiants... També cal mencionar que com en la pròpia xarxa es poden trobar infinits recursos, poden servir per adquirir coneixements i fomentar la participació entre els mateixos alumnes d'un centre alhora que es fa amb altres. Amb tot això, el que vull dir és que amb les metodologies que estan lligades amb les TIC poden ajudar a disminuir certes dificultats que a vegades ens

trobam a les aules, per el qual pot haver-hi una major participació de tots els infants en el seu aprenentatge.

❖ *Com afecta la qualitat de la informació i dels continguts en xarxa al desenvolupament personal i a l'aprenentatge escolar d'infants i joves?*

Amb l'ús i accés a les xarxes podem accedir a una quantitat increïble d'informació en el lloc i el moment que nosaltres vulguem com també tothom pot compartir la informació que desitgi. El hàndicap és que no ens podem fiar de tot el que llegim per internet i en conseqüència, això afecta el desenvolupament dels estudiants. Com podem llegir en la lectura de “L'ètica i educació en l'era digital” (Olcott Jr. D., Carrera Farran, X., Gallardo Echenique, E. E. i González Martínez, J.), sabem que encara que una informació s'hagi difós no vol dir que sigui de qualitat ni real. Tenint això en compte, com he mencionat anteriorment afecta els alumnes, però té una part positiva i és que d'aquesta forma, les persones que volen aconseguir informació han de contrastar-la. Per consegüent, les persones que realitzen aquesta feina són capaces d'avaluar i ser crítiques davant la informació que es troben a la xarxa.

❖ *Com contribueix l'escola a la configuració de la identitat digital dels infants i adolescents?*

La identitat digital on “el conjunt d'informació sobre un individu o una organització exposada a Internet (dades personals, imatges, registres, notícies, comentaris, etc.) que conformen la descripció de la persona en el pla digital” (INTECO, 2012). Quant a aquesta identitat digital, a l'escola es procura que els infants siguin conscients de què han d'anar alerta i fer un bon ús de les xarxes socials, ja siguin de caràcter personal com escolar perquè tot el que es publica queda visible per sempre. Com esmenta Santamaria (2008), “la identitat digital té una temporalitat, on queden marcades les petjades del que s'ha anat fent durant el temps d'acció de les xarxes socials”. Per tant, els alumnes han d'estar conscienciats i saber que el que publiquen pot tenir conseqüències negatives sobre ells. A més, és important fer-los saber que han d'anar amb compte amb les condicions que accepten i amb no compartir amb cap persona contrasenyes (Vicente, 2017). A més, cada vegada s'ha de fer més èmfasi en aquests aspectes perquè els centres educatius cada vegada estan més involucrats amb les TIC i les xarxes socials, sent ja part de la seva realitat.

❖ *La formació orientada a desenvolupar des de l'escola productors i consumidors d'informació, contribueix a una ciutadania més crítica i lliure?*

Des dels col·legis es podria dir que es formen persones crítiques i lliures a causa de l'educació que reben, que es basa en què els alumnes siguin participants del seu propi aprenentatge, és a dir, es considera important que siguin productors del seu propi aprenentatge i no simples consumidors (Rita Levi-Montalcini). L'escola els hi ha de donar les eines necessàries perquè això sigui possible i es contribueixi juntament els uns amb els altres l'aprenentatge mutu, com comenta Bruner. Arran d'això, els alumnes aprendran i es convertiran en persones crítiques de la informació que està a la seva disposició (Apple i Beane), com per exemple la que trobam dins la xarxa, que pot ser verídica o no, i aprendran a diferenciar l'una de l'altra contrastant diferents fonts. Es podria dir que una vegada que els estudiants són crítics i analítics, també són lliures a l'hora de pensar i de prendre les decisions que volen prendre.

3. AVALUACIÓ I REFLEXIÓ PERSONAL

Una vegada acabades les lectures, haver ampliat informació i haver realitzat l'assaig contestant les preguntes plantejades, m'he adonat que en general, ens pensam que introduir les TIC dins les aules és una tasca senzilla, quan en realitat no és així. Hem de tenir en compte molts d'aspectes, que a vegades passen per alt. Portar les tecnologies digitals als centres educatius no consisteix només a fer que els alumnes utilitzin portàtils o posar-los una presentació de PowerPoint, sinó que s'han de plantejar certs objectius, pensar quin recurs vols utilitzar, el motiu, per què, que aprendran els alumnes... és a dir, cal ser competents digitalment. A més, si sabem que hem d'innovar i fer que l'educació prosperi, és essencial que els recursos tecnològics tinguin un espai en els centres d'educació primària. Encara que costi, s'han de deixar de banda les metodologies tradicionals i obsoletes i mirar cap al futur. Les aules han d'estar lligades amb la realitat que ens envolta i avui en dia podem veure com el món cada vegada està més digitalitzat, per tant, l'escola s'ha de veure inclosa i no s'ha de quedar enrere. Però s'ha de tenir en compte que a la vegada que es van fent aquests canvis educatius, s'ha d'anar conscienciant als alumnes de què estar connectat a la xarxa té unes responsabilitats individuals i col·lectives. Les tecnologies ens proporcionen molts aspectes

positius, però també tenen perills i com a docents, hem d'intentar prevenir situacions com cyberbullying, suplantacions d'identitat, consum excessiu de la tecnologia, el plagi acadèmic, etc.

També cal afegir que hi ha una part de la tecnologia que no és tan bona com el que he esmentat fins ara (sense comptar amb els perills de les xarxes), i és que per produir tots els recursos digitals que ens són tan útils són necessàries moltes tones de matèria primera i altres químics. Això provoca un gran impacte en el medi ambient debut a la quantitat de residus que es creen. Consider que és important saber aquestes dades perquè també són part de la realitat que ens envolta.

Una vegada feta la reflexió de les lectures, m'agradaria afegir que el treball d'aquesta activitat alternativa m'ha servit molt pel meu futur professional com a docent. Consider que per poder realitzar la feina dins les aules així com toca, hauré d'estar formant-me contínuament, inclús quan acabi la carrera. Puc afirmar que gràcies a les lectures i a la recerca d'informació he pogut aprendre molt i, a la vegada, m'he adonat que encara em queda molt per aprendre.

4. BIBLIOGRAFIA

Adell, J., i Castañeda, L. (2015). Las pedagogías escolares emergentes. *Cuadernos de Pedagogía.*, (462). (<https://bit.ly/2m3LkEK>)

Engen, B. K. (2019). Understanding social and cultural aspects of teachers' digital competencies. *Comunicar*, 27(61), 9–19. <https://doi.org/10.3916/C61-2019-01>

Olcott Jr. D., Carrera Farran, X., Gallardo Echenique, E. E. i González Martínez, J. (2015). Ética y Educación en la era digital: perspectivas globales y estrategias para la transformación local en Cataluña. *RUSC. Universities and Knowledge Society Journal*, 12(2). págs. 59-72. doi <http://dx.doi.org/10.7238/rusc.v12i2.2455>

Tucho Fernández, F.; Vicente-Mariño, M. i García de Madariaga, J.M.(2017). La cara oculta de la sociedad de la información: el impacto medioambiental de la producción, el consumo y los residuos tecnológicos. *Chasqui. Revista Latinoamericana de*

Comunicación, 136. p. 43-59.
<https://www.redalyc.org/jatsRepo/160/16057380004/16057380004.pdf>

Dimensiones de la inclusión de las TIC en el currículo educativo : una aproximación teórica, in [Teoría de la Educación : Revista Interuniversitaria : 28, 1, 2016][Salamanca : Ediciones Universidad de Salamanca, 2016.] - Permalink: <http://digital.casalini.it/3168960>

C. (2013, 30 agosto). *¿Qué entendemos por Calidad Educativa?* Linnea_Lab. <https://linnealab.wordpress.com/2013/08/30/que-entendemos-por-calidad-educativa/>

UNESCO Santiago. (2016). *Tecnologías digitales al servicio de la calidad educativa.* Tecnologías digitales al servicio de la calidad educativa. <https://www.google.com/url?q=https://oas.org/cotep/GetAttach.aspx?lang%3Den%26cId%3D719%26aid%3D1077&sa=D&source=docs&ust=1638041965256000&usg=AOvVaw1o74RKwlnQTNLCmVy0Gmy3>

Contreras, M. (2021, 27 noviembre). *Ética y plagio.* Educapuntos. <https://educapuntos.blogspot.com/2016/06/etica-y-plagio.html>

Educación Inclusiva. (2006). *Educación Inclusiva.* <http://www.inclusioneducativa.org/ise.php?id=1>

Unir, V. (2020, 21 octubre). *Cómo usar las TIC para lograr una educación inclusiva.* UNIR. <https://www.unir.net/educacion/revista/como-usar-las-tic-para-lograr-una-educacion-inclusiva/>

Torres Verdú, F. T. V. (2018). *La identidad digital de los escolares.* http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:masterComEdred-Ftorres/Torres_Verdu_Francisco_TFM.pdf

Abril, D., & de Paz Abril, D. (2007). *Escuelas y educación para la ciudadanía global.* Intermón Oxfam.